

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 24.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oy. á forsiðuni,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 17. juni 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsum, brevsvanarstøðum
og skriftstovuni. Telf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

YVIR ALLAN HEIMIN
reka nú tey svartastu
toruský, ið nakrantíð eru komin
til sjóndar, vinnulívnum og
peningaviðurskiftum viðvíkjandi.
Tað er sum ein reglubundin
baksláttur aftur leggur snáa
køldu, klombrutu hond á tey
møngu smá- og stórlond á
heimskringluni.

Aðalársokina fyri baksláttir-
num eigur henda núverandi
samfelagsskipan, hvar einstakl-
ingsins hugur og ætlan til at
nora at sjálvum sær hevur frítt
frælsi á samfelagsins kostnað.
Einstaklingar, ið gíngin eru í
feløg, hava ræði á skipasam-
bandinum og øllum framleiðslu-
midlum. Endamálið teirra er at
vinna sjálvum sær so stóran
ágóða, sum lógin loyvir. Sam-
felagsgagnid liggur teim so fjart,
so fjart.

Fyri eini tíð herfyri komu
hesir baksláttir regluliga tiggj-
unda hvørt ár, men aftaná ver-
aldarbardagan hava teir fallið
tíðari.

Europa og miðal-Europa fekk
at kenna sviðan av baksláttir-
num um tíðarskeiðið 1918. Hetta
vardi líka upp til 1926—28, og
síðani er versnað um allan
heimin. Nú er bakslátturin ser-
stakliga stórur, síðan U. S. A.,
ið fyrr var uttanfyri, er komið
inn í meldurinn.

Atvoldin er, at stórar vøru-
mongdir har liggja óseljandi, tí
keypvevni er lítil og eingi.
Framleiðslan verður støða fyri
at fáa gongd á vørumongdirnar.
Verksmiðjurnar verða lastar,
akursmørkir farmarar minkað.
Arbeidsfólkid gerst arbeiðsleyst
og farmarar gerast fátækir.
Keypvevni svíkja — og alt
landið er alsokt av baksláttirnum.

Í Kina doyggja milliúnir av
menniskjum í hungri. Í Norður-
Ameriku finnast farmarar liggj-
andi fram eftir rommum á
arbeiðsmarkini, deyðir av neyð
og máttloysi, hóast teir eiga
ovmikið av hveiti, men fáa ikki
selt. Í Týskalandi eru 3 milli-
ónir arbeiðsleys, og børn teirra
hungra. Ríkisstjórnin nýtir tjúgu
milliúnir markar til at keypa
rug fyri og goyma hann, fyri at
forða virðisfelli. Men annars
fingu tey fátæku sínar breyð-
bítar ov dýrar. Milliúnir av
menniskjum eru í klædnaløysi,
og hin amerikanska landbúnað-
arnevndin hevur skorað á
bummulsverksmiðjurnar at
minka framleiðsluna um 40 pct.
nú í vár. Mænda fólkid í Ura-
guay má saknað sín avhildna

kaffimunn, so letur ríkisstjórnin
í Brasilíu 2 milliúnir kaffiposar
sokka í havið fyri at forða fyri
verkfalli.

Eyðvaldið, ið ræður núver-
andi samfelagsskipan, letur mil-
liónir av menniskjum ganga
arbeiðsleys, líða svongd og torsta,
ganga kloddaklodd fyri tó ikki
at vera heilt nakin, fyri at tryggja
einstaklingsins ræði og ágóða,
fyri at bjarga teim, ið hava
framleiðslumidlar í hondum.
Stutt: Eyðvaldið ofrar hina mil-
liónstóru menniskjamúgvuna fyri
at bjarga ágóðan fyri teim fáu.

Sjálðan er ein ræðuligari ræði-
mynd komin til sjóndar enn
henda.

U. S. E.

Skal vi opleve det Øjeblik, da
Drommen om Europas forenede
Stater — U. S. E. (United States
of Europe) — bliver til Vir-
kelighed? Briands Initiativ frem-
kalder dette Spørgsmaal om de
nye Tingenes Tilstand.

Opretelsen af Europas fore-
nede Stater betyder ikke, at de
Nationer, som indtræder i dette
Statssamfund, opgiver deres Selv-
stændighed. Det er en Forud-
sætning, at hver Stat bevarer
sin nuværende Regeringsform
saa længe den ønsker det; og
ønsker en Stat at ændre sin
Regeringsform, kommer det ikke
det ny Statssamfunds Central-
ledelse ved.

Grundtanken med Dannelsen
af en saadan europæisk Stats-
sammenslutning er egentlig i
Pagt med de socialistiske Idéer
om Skabelse af en ny og bedre
Verden.

Der gaar saa mange Værdier
til Spilde i vort desorganiserede
Samfund paa Grund af Mangel
paa System. Ved Centralisering
af Staterens internationale Sam-
kvem vilde meget vindes og
meget spares.

Der er en Række af Omraa-
der, hvor et intimt Samarbejde
mellem Europas Stater vilde
betyde uendelige Fordele for
alle Parter, og det er her, vi er
ved Kærnen i Briands Projekt.

Vi kan ikke se rettere, end at
Briands Forslag vil være et nyt
Skridt frem til bedre Tilstande
i Verden. Det er et nyt Bevis paa,
hvorledes Samfundet, for hver
Dag der gaar, mere og mere
tager i Anvendelse de samme
Metoder og Teorier, som for 50
Aar siden opstilledes af den
moderne Socialismes Pionerer
som Hovedhjørnestenen i et so-
cialistisk Samfund: Kooperation.

Briands Forslag er en Frugt
af den socialistiske Internatio-
nales utrættelige agitatoriske

Trommeild mod de forældede
Samfundsformer. Gennemføres
det, har vi en god Grundvold
for vort eget Samfundsideal.

Hvad vilde det ikke betyde
for alle Folkeslag, om Videnskab

og Forskning i et eneste stort
Arbejdsfællesskab kunde sætte
alle Kræfter ind paa at afvinde
Naturen og Moder Jord dens
Hemmeligheder og overgive
disse til Folkene? C.

Da Norge fik sin Uafhængighed.

Unionsløsningen i 1905. — Socialdemokratiets sejrige Kamp for
Freden mellem Broderfolkene. — Det gode Forhold i Dag
mellem Sverrig og Norge.

Den 7. Juni kunde Norge
fejre 25 Aars Dagen for sin
Uafhængighed.

Den 7. Juni 1905 vedtog det
norske Storting enstemmigt og
uden Debat at opløse Unionen
med Sverrig. Denne Begivenhed
var Afslutningen paa næsten et
Aarhundredes Konflikt mellem
de to Lande. Lige fra Norge i
1814 kom i Personalunion med
Sverrig, havde det kæmpet for
Anerkendelsen som en af Sver-
rig fuldstændig uafhængig Stat,
og Skridt for Skridt havde det
genneført sine Krav. Efter at
det rene norske Flag var blevet
anerkendt i 1898, stod tilbage at
opnaa eget norsk Udenrigssty-
re, idet Norge indtil Bruddet i 1905
var blevet repræsenteret ved
svenske Konsuler i Udlandet.
Denne Indrømmelse vilde den
svenske Konge ikke give Norge.
Den evige Konflikt havde tilsidt
samlet alle Partier i Norge. I
April 1905 traadte den radikale
Chr. Michelsen til som Chef for
et Kampministerium, og den 23.
Maj vedtog det norske Storting
Loven om egne Konsuler. Denne
Lov nægtede Kong Oscar den
27. Maj at sanktionere, og da,
skrev »Social-Demokraten« den-
gang, »brast Norges Rige af
hans Haande«. Den norske Re-
gering indgav Atskedsbegæring,
men Kongen nægtede at mod-
tage den, idet han var klar over,
at han ikke vilde kunne faa
nogen anden norsk Regering.

Kongen er traadt ud af Virksomhed.

Det saa truende ud, og i sven-
ske konservative Kredse hidsede
man op til Krig mod Norge.

Det norske Storting svarede
værdigt paa de reaktionære Ud-
fordringer. Dets Præsident, Ber-
ner, stillede den 7. Juni følgende
Forslag, der indebar Unionens
Opløsning:

»Da Statsraadets samtlige Med-
lemmer har nedlagt deres Em-
beder,

da hans Majestæt Kongen har
erklæret sig ude af Stand til at
skaffe Landet en ny Regering,
og da den konstitutionelle
Kongemagt saaledes er traadt
ud af Virksomhed,

bemyndiger Stortinget Med-
lemmerne af det i Dag aftraadte
Statsraad indtil videre som den
norske Regering at udøve den
Kongen tillagte Myndighed i
Overensstemmelse med Norges
Riges Grundlov og gældende
Love — med de Ændringer,
som nødvendiggøres derved, at
Foreningen med Sverrig under
en Konge er opløst som Følge

af, at Kongen har ophørt at
fungere som norsk Konge.»

Forslaget vedtoges enstemmigt,
og dermed var Unionen opløst,
som man har udtrykt det »i en
Bisætnings«.

Den vedtagne Beslutning er,
som man ser, paa ingen Maade
aggressiv i sin Form, og Stortin-
gets øvrige Beslutninger var i
Virkeligheden ogsaa meget af-
dæmpede. Der vedtoges en
Adresse til den afsatte Konge,
hvori Tinget motiverede Beslut-
ningen og samtidig udbød sig en
svensk Prins som norsk Konge.
Denne Beslutning stemte Tingets
5 socialdemokratiske Medlem-
mer imidlertid imod, da de
hverken vilde have en svensk
eller nogen anden Konge, men
derimod Republik.

Kongen vilde ikke modtage
den norske Deputation med
Adressen. Han sendte Stortin-
gets Formand saalydende Tele-
gram:

»Da jeg ikke anerkender de
revolutionære Skridt, som Stortin-
get med Krænkelse af Grund-
lov og Rigsakt og i Oprør mod
sin Konge desværre har fore-
taget, saa modtager jeg ikke
Stortingets Deputation.
Oscar.«

Kongens Telegram og senere
Skrivelse røkkede midlertid ikke
Stortinget i dets Beslutning, og
bag denne stod hele det norske
Folk.

Da Bjørnson telegraferede.

Øjeblikket var alvorligt, men
der var dog ogsaa muntre Epi-
soder. Bekendt er Anekdoten
om Bjørnson, der telegraferede
til Statsminister Michelsen: »Nu
gælder det om at holde sam-
men!« Hvorpaa Michelsen tele-
grafisk svarede: »Nu gælder det
om at holde Kæft!« Om denne
Telegramudveksling kan staa for
historisk Kritik, faar staa hen,
men Anekdoten karakteriserer
Stemningen.

Sverrigs og Norges Socialde- mokrater hindrer Broderkrigen.

Stemningen var naturligvis
høj baade i Norge og Sverrig,
og i begge Lande slog de krigs-
gale Elementer paa Sværdet.
Begge Lande rustede da ogsaa
til Lands og til Vands. Navnlig
i Sverrig rasede Krigsophidsel-
sen. Overfor dette Vanvid traadte
begge Landes Socialdemokrater
imidlertid skarpt og energisk op.
Det var netop i Dagene Stor-
lockout i Sverrig, og umiddel-
bart efter Unionsbruddet beslut-
tede de norske Arbejdere at

sende de svenske Kammerater
en ugentlig Pengehjælp paa flere
Tusinde Kroner, og der holdtes
store Demonstrationsmøder imod
den truende Krig.

I Sverrig afholdt Arbejderne
med Branting i Spidsen ligele-
des vældige Møder til Demon-
stration mod Krigen, og i alle
svenske Arbejderkredse var der
absolut Tilfredshed med den
Holdning, man indtog i Norge.
Kun saa man med Bekymring
paa, at det bar mod et nyt
norsk Kongedømme. Man mente,
det var saa ligetil, at Norge blev
Republik.

Det socialdemokratiske Blad i
Malmö »Arbetets«, skrev om Ud-
tryk for de svenske Arbejderes
Stemning: »Den Dag, da Sver-
rigs Folk kommanderes mod de
norske Brødre, da gaar Sverrigs
Arbejdere i Storstrejke mod
Krigen og for Freden.«

Den enige Holdning, som So-
cialdemokraterne paa begge Si-
der af Kolen indtog, var af
afgørende Betydning for Afvær-
gelsen af den truende Krig
mellem Broderfolkene.

Der kom en fredelig Forhand-
ling i Gang mellem de to Lande,
og alle Spørgsmaal, der opstod
som Følge af Bruddet, ordnedes
i Fordragelighed.

Det var en stolt og værdig
Holdning, det norske Folk ind-
tog ved Unionsopløsningen.
Stolt, fordi et enigt Folk derved
hævede sin Uafhængighed og
leverede Bevis for, hvad et Folk
kan, naar det er enigt. Et norsk
Blad kaldte den norske Revolu-
tion for den »høfligste Revolution
i Historien«. Men en Revolu-
tion var det.

Saaet fra 1905 er forlængst lægt i Sverrig.

I Dag er der ingen, heller
ikke i Sverrig, der ønsker det
skete usket. De tre skandina-
viske Lande er ligestillede, og
Nordens Folk mødes nu i det
bedste og fredeligste Samarbejde
med hverandre.

Dette alene er en stor Ting at
erindre sig paa dette historiske
Tidspunkt.

Frá útheiminum.

Sveriges nye Regering.

Uden at det er lykkedes Stats-
gældsdirektor Ekman at skaffe
den brede parlamentariske Basis
for den nye Regering, har han
dannet en Regering, der ude-
lukkende består af hans eget
Parti, de folkefrisindede.

Regeringen har faaet følgende
Sammensætning:

Ekman: Statsminister og For-
varsminister; Direktør Felix
Hamrin: Finansminister (tidli-
gere Handelsminister); Godsejer
Stoekenström: Landbrugsmini-
ster (ogsaa tidligere Landbrugs-
minister); Grosserer Hansén:
Handelsminister; Bureauchef
Sam Larsson: Socialminister;
Landshövding Rammen: Uden-
rigsminister; Rigsdagsmand Jep-